

ZÁPADOČESKÁ UNIVERZITA V PLZNI

FAKULTA PEDAGOGICKÁ
KATEDRA HUDEBNÍ VÝCHOVY

**PROJEKTOVÉ VYUČOVÁNÍ V HUDEBNÍ
VÝCHOVĚ NA 1. STUPNI ZŠ POBĚŽOVICE**
DIPLOMOVÁ PRÁCE

Andrea Sokolová

Učitelství pro 1. stupeň základní školy

Vedoucí práce: Mgr. Romana Feiferlíková, Ph. D.

Plzeň, 2022

Prohlašuji, že jsem diplomovou práci vypracoval samostatně s použitím uvedené literatury a zdrojů informací.

V Plzni, 29. 6. 2022

.....
vlastnoruční podpis

Poděkování

Ráda bych touto cestou vyjádřila poděkování Mgr. Romaně Feiferlíkové, Ph. D. za její cenné rady, doporučení a trpělivost při vedení mé diplomové práce. Taktéž bych chtěla poděkovat svým kolegyním a kolegům za cenné rady při plánování projektu a na závěr chci poděkovat své rodině a blízkým za trpělivost.

OBSAH

Úvod	3
1 PROJEKTOVÉ VYUČOVÁNÍ	5
1.1 PŮVOD PROJEKTOVÉHO VYUČOVÁNÍ	5
1.2 PEDAGOGICKÉ ODKAZY PROJEKTOVÉ VÝUKY V MINULOSTI	5
1.2.1 John Dewey jako zakladatel teoretické kostry projektové metody	6
1.2.2 William Heard Kilpatrick.....	6
1.2.3 Projektová metoda a čeští pedagogové 19. a 20. století	7
1.2.4 Projekty v dnešním školství	7
1.3 TERMINOLOGIE PROJEKTOVÉHO VYUČOVÁNÍ	8
1.3.1 Projektová metoda	8
1.4 VZTAH PROBLÉMU A PROJEKTU	9
1.5 POJETÍ PROJEKTU V RÁMCOVĚ VZDĚLÁVACÍM PROGRAMU	10
1.6 ROLE UČITELE V PROJEKTU	10
1.7 PROJEKTY A KLIMA ŠKOLY	11
1.8 PROJEKTY A RODIČE	11
1.9 TYPOLOGIE PROJEKTŮ	11
1.9.1 typologie J. Kratochvílové.....	11
1.9.2 Typologie J. Cofalové	13
1.10 VÝHODY PROJEKTOVÉ VÝUKY	14
1.11 NEVÝHODY PROJEKTOVÉ VÝUKY	15
1.12 MOŽNÉ PROBLÉMY PŘI ZAVÁDĚNÍ METOD AKTIVNÍ PRÁCE ŽÁKŮ	16
1.13 UČEBNÍ POMŮCKY A DIDAKTICKÁ TECHNIKA	17
1.14 MOTIVACE JAKO NEDÍLNÁ SOUČÁST PROJEKTOVÉHO VYUČOVÁNÍ	18
1.15 TEMATICKÁ VÝUKA	18
1.15.1 porovnání tematické výuky a projektu.....	18
1.16 PŘÍPRAVA PROJEKTU	19
1.17 VYBRANÉ METODY, FORMY A ČINNOSTI VYUŽITÉ V AUTORSKÉM PROJEKTU	20
2 HUDEBNÍ VÝCHOVA V ČESKÉM ŠKOLSTVÍ	23
2.1 CHARAKTERISTIKA VZDĚLÁVACÍ OBLASTI	23
2.2 CÍLE VZDĚLÁVACÍ OBLASTI UMĚNÍ A KULTURA	23
2.3 CÍLE HUDEBNÍ VÝCHOVY	24
2.4 HUDEBNÍ VÝCHOVA V HISTORICKÉM KONTEXTU	24
3 AUTORSKÝ PROJEKT – RICHARD MIKULÁŠ HRABĚ COUDENHOVE - KALERGI.....	28
3.1 PŘÍPRAVA PROJEKTU	29
3.2 CÍLE PROJEKTU	29
3.2.1 Pomůcky a potřebný materiál	29
3.3 REALIZACE PROJEKTU	30
3.4 HODNOCENÍ PROJEKTU	39
3.5 ZHODNOCENÍ JEDNOTLIVÝCH AKTIVIT	40
3.5.1 Závěrečné hodnocení projektu od plánování po jeho realizaci.....	42
ZÁVĚR.....	44
RESUMÉ	46
RESUMÉ	47
SEZNAM LITERATURY	48
PŘÍLOHY	50

3.5.2 příloha č. 1	50
3.5.3 Příloha č. 2	51
3.5.4 Příloha č. 3	52
3.5.5 Příloha č. 4	53
SEZNAM OBRÁZKŮ, TABULEK, GRAFŮ A DIAGRAMŮ	54

ÚVOD

Jedním z hlavních důvodů, proč jsem si vybrala téma projektového vyučování, je vztah k hudbě. Projektové vyučování jsem zažila sama jako žákyně Základní školy Poběžovice, kde nyní 3. rokem působím jako učitelka a mohla jsem si tak vyzkoušet jedinečnou možnost projektové vyučování sama naplánovat.

V této práci se zaměřuji na objasnění možnosti, jak netradičně zapojovat učivo, které není běžné a to právě projektovou metodou.

Projektovou metodu považuji za takovou, kde se žáci mohou projevit rozdílným způsobem od běžné výuky.

Několikrát je v práci zmiňováno slovo projekt a projektová metodou, kterou Průcha charakterizuje jako: *Vyučovací metoda, v níž jsou žáci vedeni k samostatnému zpracování určitých projektů a získávají zkušenosti praktickou činností a experimentováním.*¹

V první kapitole se věnuji historii a původu projektové metody. Uvádím hlavní zástupce, které se zasloužili o založení a rozvoj. Historie se opírá nejen o zahraniční pedagogy, ale i o české a o rozvoj projektové metody v České republice. Důležitým bodem pro projektové vyučování je i znalost terminologie, která se tohoto tématu týká. Blíže jsou popsány typy projektů, jejich členění a vztah hudební výchovy a Rámcově vzdělávacího plánu.

V druhé kapitole se zajímám o hudební výchovu jako o školní předmět v historickém kontextu. Je zde popsán vývoj v jednotlivých historických obdobích.

V 1. a 2. části je teoretické vymezení a v poslední kapitole je zpracovaný autorský projekt. Námětem pro autorský projekt je osobnost Richarda Mikuláše Coudenhove - Kalergiho, jako zakladatele myšlenky Panevropské unie. Jde o postavu, která je úzce spojena s Poběžovicemi, protože se sem v dětství přestěhovali s rodinou z Japonska. V autorském projektu se snažím s dětmi porovnat základní rysy japonské a české hudby a nahlédnout tak do tajů zahraniční hudby. Hlavním myšlenkou je vytvoření plakátu s japonskými hudebními nástroji a získání základních informací o nich. Plakáty budou vystaveny v rámci akce Zámecké slavnosti.

¹ PRŮCHA, Jan, Jirí MAREŠ a Eliška WALTEROVÁ. *Pedagogický slovník*. 4. aktualiz. vyd. Praha: Portál, 2003 str. 184

Záměrem bylo naplánovat svůj autorský projekt a využít tuto možnost jako zavedení tradice projektového vyučování na Základní škole v Poběžovicích a oživit tak dříve několikaletou tradici.

1 PROJEKTOVÉ VYUČOVÁNÍ

1.1 PŮVOD PROJEKTOVÉHO VYUČOVÁNÍ

Vznik projektové výuky je pravděpodobně v Itálii nebo ve Francii v 17. a 18. století. V těchto zemích závěrečnou zkoušku obsahovaly tzv. „progetti“ nebo „projects“. Tato metoda se na univerzitách osvědčila a byla postupně rozšiřována na ostatní vysoké školy a právě i do nižších stupňů škol. Dříve byly také využívány domácí projekty. Ty byly, již podle názvu, realizovány doma a děti tak využívaly získané znalosti a dovednosti. S domácími projekty v některých rodinách pomáhali rodiče a jindy si dítě muselo poradit pouze samo.

1.2 PEDAGOGICKÉ ODKAZY PROJEKTOVÉ VÝUKY V MINULOSTI

Počátky projektové výuky se objevují u pedagogických myslitelů 18. a 19. století – J. J. Rousseaua, J. H. Pestalozzi a F. W. A. Fröbel, ale mezi první iniciátory této metody se řadí – J. Dewey a W. H. Kilpatrick².

J. J. Rousseaua měl například snahu o samostatnou aktivitu a osobní zkušenost. Domníval se, že dítě na vše musí přijít samo a musí si dané věci prožít. Pokračovatelem francouzského filozofa Rousseaua byl J. H. Pestalozzi, jehož systém byl založen na pomoci a porozumění. Aspiroval, aby se dítě rozvíjelo jako celek.

*Osobnost dítěte, jeho vnitřní potenciality, činnost, samostatnost, aktivita, zájem dítěte – to jsou charakteristické znaky pedagogiky F. W. A. Fröbela, C. Freineta, jehož škola je těsně spjata se svým prostředím a praktickou zkušeností žáka, která se stává pro vývoj žáka nenahraditelnou.*³

² J. J. Rousseaua (1712 – 1778), francouzský filozof
J. H. Pestalozzi (1746 – 1827), švýcarský pedagog a edukační reformátor
F. W. A. Fröbel (1782 – 1852), německý pedagog
J. Dewey (1859 – 1952), americký filozof, pedagog, psycholog a reformátor vzdělávání
W. H. Kilpatrick (1871 – 1965), americký pedagog

³ KRATOCHVÍLOVÁ, Jana. Teorie a praxe projektové výuky. 2. vydání. Brno: Masarykova univerzita, 2016 str. 25

1.2.1 JOHN DEWEY JAKO ZAKLADATEL TEORETICKÉ KOSTRY PROJEKTOVÉ METODY

John Dewey byl profesorem filozofie, pedagogiky a psychologie. Jeho záměrem bylo vytvoření nového konceptu výchovy a výchovy. Těmito myšlenkami ovlivnil školství ve světě. V Chicagu založil v roce 1896 univerzitní experimentální laboratorní školu. ⁴

J. Dewey byl ovlivněn hnutím progresivní výchovy a sociologií. Velký vliv na něj měl představitel americké pragmatické filozofie W. James.⁵ Dewey sledoval cíle a průběh psychologických činností. Zde nacházíme jeho pojetí výchovy založené na zájmech a činnostech dítěte.

J. Dewey tvrdil, že vyučování má být postaveno na širokém a společensky důležitém základu tělesné práce, skutečného výkonu a výroby nějakého díla, které by mělo být poučením. Byl zastáncem myšlenky – naděje ve spojení školy s životem. Chtěl tedy takovou školou, kde by se dítě učilo a ve třídě by byly pouze zadávány úkoly

Snažil se o respektování individuality žáka a pracoval tak s diagnostikou. ⁶

1.2.2 WILLIAM HEARD KILPATRICK

„Projekt jest určitě a jasně navržený úkol, který můžeme předložit žákovi tak, aby se mu zdál životně důležitým tím, že se blíží skutečné činnosti lidí v životě.“⁷

W. H. Kilpatrick je považován za zakladatele projektové metody. Zasloužil se o proniknutí pragmatické pedagogiky do škol. Prosadil aktivizující obsah a vyučovací metody založené na řešení problému – projektová metoda.⁸

Jeho myšlenky ovlivnily nejen vývoj školství, ale sám vzdělával i učitele a ředitele škol. Prosazoval takové metody, které jsou založené na řešení problémů a aktivizující obsah

⁴ KRATOCHVÍLOVÁ, Jana. Teorie a praxe projektové výuky. 2. vydání. Brno: Masarykova univerzita, 2016 str. 26

⁵ W. James (1842 – 1910), americký psycholog

⁶ DVOŘÁKOVÁ, Markéta. *Projektové vyučování v české škole: vývoj, inspirace, současné problémy*. Praha: Karolinum, 2009. str.11

⁷ COUFALOVÁ, Jana. *Projektové vyučování pro první stupeň základní školy: náměty pro učitele*. Praha: Fortuna, 2006. str. 10

⁸ KRATOCHVÍLOVÁ, Jana. Teorie a praxe projektové výuky. 2. vydání. Brno: Masarykova univerzita, 2016 str. 28

vyučování. Sám vymezil projektovou metodu. Už i sám Kilpatrick registroval záporné stránky této metody. Školy zapomínaly na systematické poznávání a učení. Učitelé měli důvěru v osvojování učiva tak, že se záměrně nevyučovalo, ale projektovalo.⁹

1.2.3 PROJEKTOVÁ METODA A ČEŠTÍ PEDAGOGOVÉ 19. A 20. STOLETÍ

Důležitou událostí se stal První sjezd československého učitelstva a přátel školství v osvobozené vlasti ve dnech 1. – 3. července 1920 v Praze. Zde bylo představeno několik návrhů, které měly za cíl podpořit prosazení pracovní a činné školy. Většina z tehdejších pedagogů se stále opírala o názory J. A. Komenského. Josef Úlehla byl moravský pedagog, který kladl důraz na samočinnost a samoučení.¹⁰

Mezi další významné pedagogy v oblasti projektové metody patří Václav Příhoda, Jan Uher, Stanislav Vrána a Karel Velemínský.¹¹ Projektová metoda byla využívána v různých formách na pokusných školách, kde bylo možné žáky rozdělovat dle schopností, zájmů a potřeb. V těchto školách byly různé projekty a to například podle zájmu žáků, kde měli naprostou svobodu. J. Kašová se zasloužila o to, aby projektová metoda byla využívána jako integrované vyučování, kdy žák plní jeden a více smysluplných úkolů.¹²

1.2.4 PROJEKTY V DNEŠNÍM ŠKOLSTVÍ

Projekty se po více než padesátileté pauze znovu vracejí do škol až v devadesátých letech 20. století. Vycházelo z potřeb učitelů, a to motivovat děti a jako pokus o změnu školství.

⁹ DVOŘÁKOVÁ, Markéta. *Projektové vyučování v české škole: vývoj, inspirace, současné problémy*. Praha: Karolinum, 2009. str.12

¹⁰ KRATOCHVÍLOVÁ, Jana. *Teorie a praxe projektové výuky*. 2. vydání. Brno: Masarykova univerzita, 2016 str. 29

¹¹ Václav Příhoda (1889 – 1979), český pedagog

Jan Uher (1911 – 1992), vysokoškolský pedagog, spoluzakladatel moderní československé pedagogiky

Stanislav Vrána (1888 – 1966), český pedagog

Karel Velemínský (1880 – 1934), státní úředník, pedagogický spisovatel

¹² COUFALOVÁ, Jana. *Projektové vyučování pro první stupeň základní školy: náměty pro učitele*. Praha: Fortuna, 2006. str. 9

Díky vzdělávacím programům Obecná škola a Národní škola byla umožněna změna rozvrhu a úprava učebních plánů.¹³

V současném školství se projekty do vyučování vrací. Pedagogové hledají způsoby a metody, jak žáky více motivovat a jak v nich podněcovat zájem o učení.

V základních školských dokumentech je dostatečný prostor pro projektovou metodu. *Kladou důraz na činnostní pojetí vyučování, aktivní podíl žáka na vlastním vzdělávání, řešení úkolů, které vycházejí z přirozených životních situací.*¹⁴

1.3 TERMINOLOGIE PROJEKTOVÉHO VYUČOVÁNÍ

Pro správné pochopení a pro samotnou realizaci projektového vyučování je nezbytně nutné znát a umět vyložit základní termíny. Mezi nejdůležitější termíny patří: projekt, projektová metoda, projektové vyučování – projektová výuka.

1.3.1 PROJEKTOVÁ METODA

U tohoto termínu lze najít několik vysvětlení a několik různých názorů. Coufalová ve své publikaci uvádí následující definice:

J. F. Hosić: „ Výrazu projektová metoda lze užíti o učení tehdy, když individuum či skupina pojme záměr, jehož uskutečnění navozuje změny v jeho (jejich) věděni, zvycích či vztazích. “

J. Adams: „ Projektová metoda oživuje každou vědomost, kterou vyvolává. Při této metodě neshrnuje učitel nejprve vědomosti a nehledá teprve potom, jak jich užíti: počíná užitím a shledává vědomosti.

S. Vrána: 1. je to podnik,

2. je to podnik žáka

3. je to podnik, za jehož výsledky převzal žák odpovědnost,

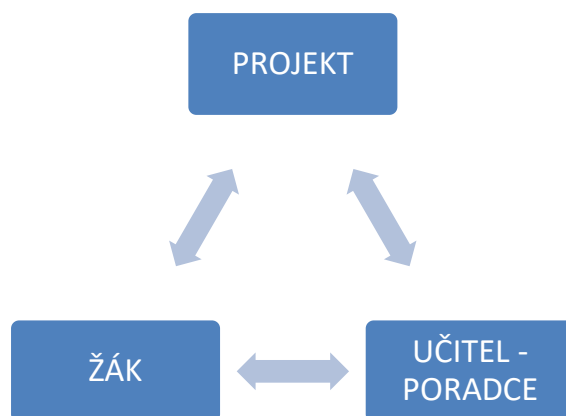
¹³ TOMKOVÁ, Anna, Jitka KAŠOVÁ a Markéta DVOŘÁKOVÁ. *Učíme v projektech*. Praha: Portál, 2009 str. 13

¹⁴ COUFALOVÁ, Jana. *Projektové vyučování pro první stupeň základní školy: náměty pro učitele*. Praha: Fortuna, 2006. str. 9

4. je to podnik, který jde za určitým cílem¹⁵

S pojmem projekt souvisí i metoda, u které můžeme najít 3 různé přístupy. Průcha ve svém slovníku uvádí:

Vyučovací metoda, v níž jsou žáci vedeni k samostatnému zpracování určitých projektů a získávají zkušenosti praktickou činností a experimentováním. Projekty mohou mít formu integrovaných témat, praktických problémů ze životní reality nebo praktické činnosti vedoucí k vytvoření nějakého výrobku, výtvarného či slovesného produktu.¹⁶

Na základě tohoto vizuálního znázornění je zřejmé, že všechny 3 složky jsou propojené a vzájemně na sebe navazují. Učitel má roli poradce, který napomáhá a vede žáky k samostatnosti a odpovědnosti.

1.4 VZTAH PROBLÉMU A PROJEKTU

V historickém vývoji se často debatovalo nad tímto vztahem a je to jedno z řešených témat i v dnešní době. Při projektu jde o komplexní rozvoj člověka, ale problém se zaměřuje na rozvoj intelektuální. Při problému se žák setkává s něčím, s čím se doposud neseťkal.

¹⁵ COUFALOVÁ, Jana. *Projektové vyučování pro první stupeň základní školy: náměty pro učitele*. Praha: Fortuna, 2006. str. 10

¹⁶ PRŮCHA, Jan, Jiří MAREŠ a Eliška WALTEROVÁ. *Pedagogický slovník*. 4. aktualiz. vyd. Praha: Portál, 2003 str. 184

V projektu se naopak nemusí setkávat jen s doposud nepoznaným a žák řeší dílčí úkoly. Některé z úkolů tedy mohou být nové – tedy problémem a jiné budou založeny na dosavadní zkušenosti.¹⁷

1.5 POJETÍ PROJEKTU V RÁMCOVĚ VZDĚLÁVACÍM PROGRAMU

V rámcově vzdělávacím programu se slovo projekt vyskytuje několikrát. V pojetí a cílech základního vzdělávání je o projektu hovořeno jako o metodě, kde pracujeme s novým zdrojem. Je to způsob, jak poznávat a zadávat těžší úkoly.¹⁸

V etapě základního vzdělávání je oblast Umění a kultura zastoupena vzdělávacími obory Hudební výchova a Výtvarná výchova. Vzdělávací oblast lze rozšířit o doplňující vzdělávací obor Dramatická výchova, který je na úrovni školního vzdělávacího programu možné realizovat formou samostatného vyučovacího předmětu, projektu, kurzu apod.¹⁹

1.6 ROLE UČITELE V PROJEKTU

Při projektu se mění role učitele. V běžném vyučování vyučuje a předává novou látku, ale při projektové výuce nepředává hotové poznatky. Je tedy spolutvůrcem a poradcem. Jeho největším úkolem je dostatečná motivace a podpora žáků v poznávání. Metoda je tedy vhodná k rozvoji vztahu mezi učitelem a žákem. Každý z nich má podíl na odpovědnosti. Čím menší děti ve skupině, tím je větší řídicí funkce na učiteli. Později ale není tím, kdo vede, ale tím, kdo děti podporuje a podněcuje do další práce. Vede je k samostatnosti a ke spolupráci. Vytváří bezpečné a klidné prostředí pro to, aby se žáci nebáli vyjadřovat svou individualitu.²⁰

¹⁷ KRATOCHVÍLOVÁ, Jana. *Teorie a praxe projektové výuky*. 2. vydání. Brno: Masarykova univerzita, 2016. str. 39

¹⁸ Rámcový vzdělávací program pro základní vzdělávání. [online]. Praha: MŠMT, 2013. 142 s. [cit. 2022-04-05]. Dostupné z WWW:<http://www.nuv.cz/file/433_1_1/>

¹⁹ Rámcový vzdělávací program pro základní vzdělávání. [online]. Praha: MŠMT, 2013. 142 s. [cit. 2022-04-05]. Dostupné z WWW:<http://www.nuv.cz/file/433_1_1/> str. 81

²⁰ COUFALOVÁ, Jana. *Projektové vyučování pro první stupeň základní školy: náměty pro učitele*. Praha: Fortuna, 2006. str. 12

1.7 PROJEKTY A KLIMA ŠKOLY

Projektová výuka napomáhá ke zlepšení vztahů ve třídě. Učitel připravuje projekt v týmech a žáci pak pracují ve skupinách. Setkávají se nejen žáci z jedné třídy, ale i napříč ročníky, kde se pak mnohem více objevuje kooperace mezi nimi. Důležitou součástí je spolupráce s širokým okolím. Nelze oddělovat běžný den a den, kdy se učí v projektech. Ve dnech, kdy probíhá projektový den, se mění vztahy ve třídě a i klima školy.²¹

1.8 PROJEKTY A RODIČE

Zapojení rodičů do projektového vyučování je velmi důležité. Často rodiče nechápou smysl nových metod a odsuzují je, jako hraní si ve škole. Zapojením získávají rodiče přehled, informace, seznámí se s výstupy vlastních dětí a mají možnost vidět, jak jejich dítě pracuje při vyučování. Rodiče mohou být také zapojováni jako odborníci ve svém oboru a lze je tak využít při besedách, přednáškách a průvodci při projektovém vyučování.

1.9 TYPOLOGIE PROJEKTŮ

1.9.1 TYPOLOGIE J. KRATOCHVÍLOVÉ

Projekty můžeme dělit dle několika kritérií. J. Kratochvílová (2006, str. 48)²² uvádí:

<i>Hledisko třídění</i>	<i>Typy projektů</i>
<i>Navrhovatel projektu</i>	<ul style="list-style-type: none">• <i>spontánní žákovské</i>• <i>uměle připravené</i>• <i>kombinace obou typů předchozích</i>
<i>Účel projektu</i>	<ul style="list-style-type: none">• <i>problémové</i>• <i>konstruktivní</i>• <i>hodnotící</i>

²¹ TOMKOVÁ, Anna, Jitka KAŠOVÁ a Markéta DVOŘÁKOVÁ. *Učíme v projektech*. Praha: Portál, 2009 str. 19

²² KRATOCHVÍLOVÁ, Jana. *Teorie a praxe projektové výuky*. 2. vydání. Brno: Masarykova univerzita, 2016 str. 48

	<ul style="list-style-type: none"> • <i>směřující k estetické zkušenosti</i> • <i>směřující k získání dovedností (i sociálních)</i>
Informační zdroj projektu	<ul style="list-style-type: none"> • <i>volný (informační materiál si žák obstarává sám)</i> • <i>vázaný (informační materiál je žákovi poskytnut)</i> • <i>kombinace obou typů</i>
Délka projektu	<ul style="list-style-type: none"> • <i>krátkodobý (maximálně 1 den)</i> • <i>střednědobý (maximálně 1 týden)</i> • <i>dlouhodobý (více jak jeden týden, méně jak měsíc)</i> • <i>mimořádně dlouhodobý (více jak měsíc)</i>
Prostředí projektu	<ul style="list-style-type: none"> • <i>školní</i> • <i>domácí</i> • <i>kombinace obou typů</i> • <i>mimoškolní</i>
Počet zúčastněných na projektu	<ul style="list-style-type: none"> • <i>individuální</i> • <i>společné (skupinové, třídní, ročníkové – mezitřídní, meziročníkové, celoškolní)</i>
Způsob organizace projektu	<ul style="list-style-type: none"> • <i>jednopředmětové</i> • <i>vícepředmětové</i>

1.9.2 TYPOLOGIE J. COFALOVÉ

Dělení podle Coufalové (2006, str. 11)²³

Podle účelu

Jsou to projekty vedoucí k estetické zkušenosti, k řešení problému a k získání dovedností. Před samotnou realizací projektu je nesmírně důležité si promyslet cíl a náplň projektu. Rozhodnout se, zda budeme opakovat dosavadní učivo či opakovat již známé.

Podle vztahu k učivu a vyučovacím předmětům

Zde vybíráme možnost projektu zaměřeného na jeden určitý předmět, nebo integrujeme učivo různých předmětů. Prvostupňoví učitelé mají větší možnost propojení v rámci více předmětů, u druhostupňových učitelů většinou bývají projekty zaměřeny na jeden obor.

Podle organizace

Všechna kritéria jsou provázána. Po zvolení účelu a vztahu k učivu je vhodné zvolit organizaci. Projekt se může zařazovat do jednotlivých hodin, bez změny a úpravy rozvrhu, nebo se může prolínat v částech jiných vyučovacích hodin. Projekty lze uskutečňovat i mimo vyučování. V některých školách mají zavedený dokonce systém, kde se například 2 dny v týdnu na určitý počet hodin věnují projektům. Poslední z možností je zcela vypustit rozvrh a pracovat na projektu v rámci integrace všech předmětů. Tento způsob je však velmi časově a organizačně náročný.

Podle délky trvání

Projekty nejčastěji dělíme na krátkodobé, střednědobé a dlouhodobé. V rámci zavádění projektů je nejčastěji využíván projekt krátkodobý. Učitel tak získává nové zkušenosti a později může zavádět i dlouhodobější.

²³ COUFALOVÁ, Jana. *Projektové vyučování pro první stupeň základní školy: náměty pro učitele*. Praha: Fortuna, 2006. str. 11

Podle místa konání

Využívat se může jak školní prostředí, tak i mimoškolní. Také se na částech projektu můžou podílet děti doma. Pokud však zvolíme tuto možnost, je vhodné rozpracovat zadání ve škole, pokračovat v domácím prostředí a dokončit znovu ve škole. Jedním ze znaků projektu je i spolupráce s ostatními institucemi (např. úřad, knihovny aj.).

Podle navrhovatele

Projekty mohou vznikat z přirozených situací přímo od žáků ve třídě. V takovém případě se jedná o žákovský nebo spontánní projekt. Pokud projekt připraví učitel, pak hovoříme o projektu umělý. Je možné kombinovat oba typy.

Podle počtu zapojených žáků

Na prvním stupni nejčastěji zapojujeme celou třídu, ale je možné zapojit i další třídy, jednotlivce, dvojice či skupiny. Do projektu se může zapojit i celá škola či další škola. Často se můžeme setkat s projekty, kde se více dětí rozpadne do menších dílčích projektů.²⁴

1.10 VÝHODY PROJEKTOVÉ VÝUKY

Projektová výuka našla své využití prozatím nejvíce v alternativním a inovativním školství. V běžných školách je brána jako zpestření výuky. Mezi největší výhody V. Příhoda uvedl následující:

- *Projekt osvobozuje od učebnic, vede k pozorování faktů a k četbě speciálních děl.*
- *Osvobozuje od systému abstraktně logického a vede k tvoření zdravých úsudků na základě experimentace s věcmi.*
- *Dává možnost silné motivace, podle které se organizuje učení jako žákovský podnik.*

²⁴ COUFALOVÁ, Jana. *Projektové vyučování pro první stupeň základní školy: náměty pro učitele*. Praha: Fortuna, 2006. str. 11

-
- *Projektem je možné zažít opravdu určitou zkušenost a vyčerpat určitý problém, neboť místo systému jednotlivostí běží v projektu o celkové pochopení životní otázky.*
 - *Je možné organizovat učení ve velkých jednotkách, v nichž jsou podřízena drobná fakta pracovnímu cíli.*
 - *Projekty zjednodušují učení, drobná fakta se odvozují z velkých a dává se jim místo v pracovním pochodu i v soustavě žákova vědění.²⁵*

1.11 NEVÝHODY PROJEKTOVÉ VÝUKY

Každá nová metoda s sebou přináší i různá úskalí. Učitelé často nahlíží pouze na nedostatky této metody, a proto ji nevyužívají. Mezi největší nevýhodu je zmiňována časová náročnost na přípravu a na organizaci. Učitel musí vše dopředu důkladně promyslet, prostudovat, získat materiály, zajistit organizaci, pomůcky a připravit prostředí. Složitost příprav může pedagoga často odradit. V. Příhoda uvedl i následující nevýhody:

- *Neplánovitost a podléhání dětským vrtochům.*
- *Nezdařilá socializace vyučování, nedostatečná kooperace*
- *Vyučování snadno ztrácí soustavnost a důkladnost.*
- *Specifické návyky se často při projektech nevyskytly, žáci nemají příležitost k ovládnutí nástrojů lidského poznání.*
- *Nepočítalo se s tím, že dítě musí vybavovat zvykově některé dovednosti a vědomosti.*
- *Projekty odporovaly zákonům učení, aby byla opatřena nejen náležitá motivace, ale aby byla příležitost k opakování a zakončení důsledků učení.²⁶*

²⁵ KRATOCHVÍLOVÁ, Jana. Teorie a praxe projektové výuky. 2. vydání. Brno: Masarykova univerzita, 2016 str. 50

²⁶ KRATOCHVÍLOVÁ, Jana. Teorie a praxe projektové výuky. 2. vydání. Brno: Masarykova univerzita, 2016 str. 50

1.12 MOŽNÉ PROBLÉMY PŘI ZAVÁDĚNÍ METOD AKTIVNÍ PRÁCE ŽÁKŮ

Při zavádění něčeho nového, nevyzkoušeného a svým způsobem netradičního se musí počítat i s možnými problémy. Stejně tak je to i se zaváděním projektové výuky.

Mohou nastat následující problémy:

- *problémy na straně pedagoga nebo jeho kolegů a vedení školy*
- *problémy na straně žáků*
- *překážky materiální, časové, organizační a finanční povahy*
- *problémy ze strany rodičů žáků a veřejnosti²⁷*

Problémy na straně pedagoga nebo jeho kolegů a vedení školy

Na mnoha základních školách můžeme setkat se starším pedagogickým sborem, který má zajatý svůj systém a nerad ho mění. Často s novými metodami mají málo zkušeností, s čímž souvisí strach se zaváděním. Zavádění něčeho nového znamená i časovou náročnost na přípravu a obavy z nestihnutí plánů základní výukových předmětů. V takových případech je dobré vyzdvihovat klady nových metod a přimět kolegy alespoň k přemýšlení o dané problematice. Školy se nemusí ihned pouštět do velkých projektů, ale mohou začínat úplně od těch nejjednodušších a postupně rozsah projektů zvětšovat.

Problémy na straně žáků

Někteří žáci se neradi učí něčemu novému a nemají rádi změnu. Aktivní práci mohou také chápat spíše jako hru a ne výuku. Učitel k tomu musí tedy přistupovat svědomitě. Žákům vysvětlí princip nové práce a začne pracovat od těch nejjednodušších dílčích úkolů, kterými děti navyká na nový styl. Často se také u dětí objevuje nechuť k práci a ke spolupráci

²⁷ PECINA, Pavel a Lucie ZORMANOVÁ. Metody a formy aktivní práce žáků v teorii a praxi. Brno: Masarykova univerzita, 2009. str. 115

Problémy organizační a finanční povahy

V případě zavádění projektové metody se lze obejít i bez větších finančních prostředků, ale pokud však chceme zavádět dlouhodobější projekty, zde už mluvíme o finančně náročnější metodě. Můžeme využívat sponzorské dary, naplánovat projekt dostatečně s předstihem, aby si každý mohl obstarat potřebný materiál. V dnešní době jdou využít i mnohé granty.

Co se týče organizačních problémů, tak sem řadíme nejčastěji časovou tíseň, nejen v realizace, ale také v samotných přípravách. V učebních osnovách není vyhrazený dostatečný prostor pro projektovou výuku a je tedy velmi důležité plánování. Předem si zvolit časovou dotaci, která se však může dosti lišit, protože závisí na mnoha okolnostech. Častějším zaváděním těchto nových metod se časová stránka mnohem lépe odhadne.

Problémy ze strany rodičů žáků a veřejností

Rodičům a projektu je věnována již kapitola 1.8.

1.13 UČEBNÍ POMŮCKY A DIDAKTICKÁ TECHNIKA

K přípravě projektové metody se často využívají netradiční pomůcky. I zde se můžeme setkat s finančními problémy. Učitelé si mnohdy vytvářejí a shánějí materiál sami. Bez vytváření vlastních pomůcek se v dnešní době neobejde téměř nikdo. Výhodou vlastní tvorby je větší přiblížení obsahu žákům.

V dnešní době se často mluví o celkové digitalizaci. To napomáhá k rozvoji digitálních kompetencí. V projektech můžeme využívat moderní techniku např.: počítače, tablety, interaktivní tabule, roboty, fotoaparáty, videokamery, chytré mobilní telefony, grafické tablety a mnoho dalšího.

Pomůcky učiteli napomáhají ve vhodném a názorném zadávání úkolů práce.

1.14 MOTIVACE JAKO NEDÍLNÁ SOUČÁST PROJEKTOVÉHO VYUČOVÁNÍ

Motivace je souhrn vnitřních i vnějších faktorů, které vzbuzují, aktivují, dodávají energii lidskému jednání a prožívání a zaměřují toto jednání a prožívání určitým směrem. ²⁸

Učitel žáky motivuje v tvorbě projektu. Vybírá takové téma, které žáky zaujme a vtahuje je do řešení. Pro to, aby byla činnost smysluplná, musí námět vycházet ze skutečného života a musí odpovídat zkušenostem žáka. ²⁹

1.15 TEMATICKÁ VÝUKA

Často pedagogy bývá projektová metoda zaměňována s tematickou výukou. Mají k sobě velmi blízko, ale v obou případech je rozdílný postup práce. Jedním z největších rozdílů je fakt, že tematická výuka rozpracovává téma do šířky a cílem projektové výuky je nějaký hmatatelný výrobek.

Učitelé sdružují učivo do větších učebních celků. I v tematické výuce učitel musí zohledňovat zájem žáků a musí respektovat individualitu každého jedince.

1.15.1 POROVNÁNÍ TEMATICKÉ VÝUKY A PROJEKTU

Tyto 2 složky můžeme navzájem kombinovat. Projekty často vznikají z tematické výuky. U tematické výuky jsme vázáni rozvrhem a jedno téma probíráme v několika sférách. Sled podtémat ale může být i libovolný. Kdežto u projektu se jedná o souvislé časové rozvržení.

U projektové metody můžeme mnohem snadněji respektovat individuální zvláštnosti jedince. Budujeme u nich odpovědnost za práci, samostatnost, spolupráci a kooperaci. V tematické výuce se tomuto můžeme věnovat pouze okrajově.

²⁸ PRŮCHA, Jan, Jiří MAREŠ a Eliška WALTEROVÁ. *Pedagogický slovník*. 4. aktualiz. vyd. Praha: Portál, 2003 str. 127

²⁹ COUFALOVÁ, Jana. *Projektové vyučování pro první stupeň základní školy: náměty pro učitele*. Praha: Fortuna, 2006. str. 14

1.16 PŘÍPRAVA PROJEKTU

1. Stanovení cíle projektu

V této první fázi je třeba zajistit vhodnost záměru vzhledem k podmínkám. Důležitým bodem je motivace dětí do projektu. Volit tedy taková témata, která děti budou zajímat a budou tak u nich vzbouzet touhu poznávat. V neposlední řadě si stanovit cíl, kterého chceme dosáhnout. Volit takové cíle, kterými si můžeme ověřit, že očekávání bylo naplněno.³⁰

Návrh projektu může vycházet pouze od učitele, nebo od žáka, případně se na něm společně domluví. Vybíráme téma jednoznačně z učebního plánu, či se může jednat o situaci ze života. Pedagog by měl také přemýšlet na budoucí návaznost studia žáka. Často učitel pochybí v tom, že si předem určí závěrečný produkt, ale nesprávně formuluje výukové cíle.

2. Vytvoření plánu řešení

Ve druhé fázi se zaměřujeme ke společné diskuzi plánu a vybíráme vhodné úkoly pro žáky. Učitel si také musí zajistit všechny potřebný materiál. Je dobré mít podrobně zpracovaný plán projektu. Plán zpřístupnit a prodiskutovat, aby byla možná postupná kontrola plnění.

31

V samotné přípravě projektu již pedagog přemýšlí nad tím, s jakými zdroji informací budou žáci pracovat. V rámci rozvoje digitální gramotnosti žáci pracují s internetovými zdroji, s články apod. Pokud vedoucí projektu zvažuje spolupráci s jinými institucemi, musí si vše dopředu zajistit a informovat dotčené osoby. Tato spolupráce může být navázaná dlouhodobě a společně pak plánovat projektové vyučování tak, aby bylo ziskové pro obě instituce.

³⁰ PECINA, Pavel a Lucie ZORMANOVÁ. Metody a formy aktivní práce žáků v teorii a praxi. Brno: Masarykova univerzita, 2009. str. 81

³¹ PECINA, Pavel a Lucie ZORMANOVÁ. Metody a formy aktivní práce žáků v teorii a praxi. Brno: Masarykova univerzita, 2009. str. 82

3. Realizace projektu

Realizace probíhá na základě předem stanoveného plánu. V této fázi vyhledáváme informace, zajišťujeme potřebný materiál a zhotovujeme výrobky. Realizovat může probíhat i mimo budou školy. Zde učitel usměrňuje žáky, pokud se neplní předem určený plán.³²

Nejčastěji se zde uplatňuje skupinová práce. Skupiny mohou být předem určené, náhodně vylosované, anebo žáky vytvořeny. Vhodným řešením je dětem ve skupině rozdat funkce (např. zapisovatel, malíř, komunikátor, vyhledávač). Učitel je v tuto chvíli jako průvodce a je připraven být nápomocný. Reguluje a organizuje práci ve třídě.

4. Hodnocení projektu a prezentace výstupů

U každé školní práce je potřeba ji zhodnotit. Nejen hodnotit druhé, ale i sám sebe. Vedeme žáky k sebereflexi. Hodnotíme celý postup. Výsledky projektu mohou být prezentovány jen v dané skupině, nebo mohou být vystaveny pro veřejnost.³³

Učitel během realizace žáky neustále motivuje do další práce, vyzývá žáky k postupné reflexi práce. Hodnocení může probíhat na základě předem jasně zvolených otázek, pracovního listu, hodnotících razítek aj.

1.17 VYBRANÉ METODY, FORMY A ČINNOSTI VYUŽITÉ V AUTORSKÉM PROJEKTU

Brainstorming

Je to metoda, kterou využíváme při řešení problému. V překladu znamená „bouře mozku“. Autorem metody je Alex Osborn, který tvrdil: *Člověka napadají mnohé myšlenky, které z důvodu obav nebo strachu ani nevysloví. Zábavy v myšlení totiž brzdí tvořivost lidí.*³⁴

Cílem je vyslovit (zapsat) co největší počet návrhů a nápadů v krátkém časovém úseku.

³² PECINA, Pavel a Lucie ZORMANOVÁ. Metody a formy aktivní práce žáků v teorii a praxi. Brno: Masarykova univerzita, 2009. str. 82

³³ PECINA, Pavel a Lucie ZORMANOVÁ. Metody a formy aktivní práce žáků v teorii a praxi. Brno: Masarykova univerzita, 2009. str. 82

³⁴ PECINA, Pavel a Lucie ZORMANOVÁ. Metody a formy aktivní práce žáků v teorii a praxi. Brno: Masarykova univerzita, 2009. str. 78

Důležitým pravidlem je správnosti i u absurdních nápadů. Vše zapisuje a nijak nehodnotí. To se děje až v následující fázi. Žáci se mezi sebou vzájemně inspirují s nápady a obohacují své myšlení.

Písemná forma brainstormingu je brainwriting. Hodí se pro žáky, kteří jsou stydliví a bojácní. Žák dostane čistý papír, na který si nadepíše hlavní myšlenku. Určí se čas a požadovaný počet odpovědí. V dalším kole posunuje svůj list dalšímu žákovi a platí stejná pravidla. Na závěr učitel sepíše všechny nápady a společně vybírají ty nejvhodnější.

Skupinové a kooperativní vyučování

Kooperativní vyučování je založeno na kooperaci, tedy spolupráci žáků mezi sebou, ale i na spolupráci s učitelem. Výsledek jedince je ovlivněn výsledky ostatních, tedy každý ze zúčastněných se nějakým způsobem podílí na tvorbě či plnění úkolů a má svoji roli. Všichni mají společný cíl. Tím se rozvíjí sociální chování jedince. V kooperaci si všichni navzájem důvěřují a podporují se. Má tři hlavní fáze: přípravnou, realizační a prezentační.

Poslech skladby

Činnost poslechu je aktivita, která by měla být nedílnou součástí vyučovacích hodin hudební výchovy. Hodina je zaměřena buď na poslech, nebo na práci s písní. Je to systém postupného poznávání. Poslechem u dětí posilujeme soustředění, které často při poslechu upadá. Prohlubujeme citlivost pro hudební díla, poznáváme hudební formy, emocionální typy hudby.³⁵

Poslech v hudební výchově představuje pro učitele pečlivou přípravu. Existují dva typy poslechů. Jeden je vedený a druhý je intuitivní. U druhého typu je důležité to, jaká ukázka byla vybrána pro poslech a cílem je jakýmkoliv způsobem ztvárnit hudbu – pohybem, obrazem, tancem. Naopak u vedeného poslechu jsou 4 fáze – motivace, poslech, analýza a syntéza.

³⁵ JENČKOVÁ, Eva. *Hudba a pohyb ve škole*. Hradec Králové: Orlice, 2002. str. 135-136

Pracovní skupiny a role ve skupině

Ideální počet dětí ve skupině je takový, kdy zaručíme organizaci a obsahové zvládnutí učiva, ale také dostatek času například pro hodnocení. Není důležitý počet, ale odhad učitele a zkušenosti žáků. Skupiny mohou být různě zvolené. Můžou pracovat po celou dobu ve dvojici, trojici, ale někdy se skupina vytváří až po individuální práci. Naopak za skupinovou práci můžeme považovat i práci celé třídy. Pokud chceme dosáhnout kvalitní a efektivní práce, pak zvolíme a předem promyslíme role jednotlivců ve skupině. Učitel předem zváží počet rolí, typ rolí a postupně je rozdělí. Lze tak snadno docílit zvyšování sebevědomí. Role se přidávají postupně, podle zdatnosti žáků. Mezi role může být zařazen: vedoucí skupiny, pracovník s informacemi, zapisovatel, mluvčí skupiny, pozorovatel a časoměřič.³⁶

³⁶ SITNÁ, Dagmar. *Metody aktivního vyučování: spolupráce žáků ve skupinách*. Vyd. 2. Praha: Portál, 2013 str.53-56

2 HUDEBNÍ VÝCHOVA V ČESKÉM ŠKOLSTVÍ

2.1 CHARAKTERISTIKA VZDĚLÁVACÍ OBLASTI

Hudební výchovu řadíme do oblasti Umění a kultura. V učebních plánech je zařazována hudební výchova již v předškolním vzdělávání.

Tato oblast umožňuje žákům jiné než pouze racionální poznávání světa a odráží nezastupitelnou součást lidské existence – umění a kulturu; kulturu jako procesy i výsledky duchovní činnosti umožňující chápat kontinuitu proměn historické zkušenosti, v níž dochází k socializaci jedince a jeho projekci do společenské existence.³⁷

Do této oblasti společně s hudební výchovou dále řadíme výtvarnou výchovu a dramatickou výchovu.

Na 1. stupni s žáky pracujeme s činnostmi s výrazovými prostředky a s jazykem hudebního a výtvarného umění. Vše užíváme i jako prostředek pro sebevyjádření. V hudební výchově se setkáváme s vokální, instrumentální, hudebně pohybovou a poslechovou činností. To vše potřebujeme pro porozumění umění.

Hudební výchovou rozvíjíme a ovlivňujeme osobnost žáka nenásilnou formou.³⁸

2.2 CÍLE VZDĚLÁVACÍ OBLASTI UMĚNÍ A KULTURA

Vzdělávání v dané vzdělávací oblasti směřuje k utváření a rozvíjení klíčových kompetencí tím, že vede žáka k:

- *pochopení umění jako specifického způsobu poznání a k užívání jazyka umění jako svébytného prostředku komunikace*
- *chápaní umění a kultury v jejich vzájemné provázanosti jako neoddělitelné součásti lidské existence, k učení se prostřednictvím vlastní tvorby opírající se o subjektivně*

³⁷ Rámcový vzdělávací program pro základní vzdělávání. [online]. Praha: MŠMT, 2013. 142 s. [cit. 2022-04-05]. Dostupné z WWW:<http://www.nuv.cz/file/433_1_1/> str. 81

³⁸ Rámcový vzdělávací program pro základní vzdělávání. [online]. Praha: MŠMT, 2013. 142 s. [cit. 2022-04-05]. Dostupné z WWW:<http://www.nuv.cz/file/433_1_1/> str. 81 - 82

jedinečné vnímání, cítění, prožívání a představy, k rozvíjení tvůrčího potenciálu, kultivování projevu a potřeb a k utváření hierarchie potřeb

- *spoluvytváření vstřícné a podnětné atmosféry pro tvorbu, pochopení a poznání uměleckých hodnot v širších sociálních a kulturních souvislostech, k tolerantnímu přístupu k různorodým kulturním hodnotám současnosti a minulosti i kulturním projevům a potřebám různorodých skupin, národů a národností...³⁹*

2.3 CÍLE HUDEBNÍ VÝCHOVY

Cílem hudební výchovy v českém školství je probudit u dětí lásku k hudbě a to nejen ke klasické, ale i k moderní. V rámci hodin je možné formovat a ovlivňovat osobnost žáků. Cílem výchovy není tedy to, aby dítě znalo noty, názvosloví, stupnice, životopisy, díla a ani mezi hlavní cíle nepatří správná intonace. Pokud dítě hudba baví, samo se dokáže přizpůsobit a zpívat intonačně správně. Pokud samo má touhu po hraní na vybraný hudební nástroj, lépe se tak i naučí hudební pojmy, noty apod. Kontakt s hudbou tedy dokáže ovlivnit děti na celý život.⁴⁰

2.4 HUDEBNÍ VÝCHOVA V HISTORICKÉM KONTEXTU

Osvícenství

Dříve byla hudební výchova zaměřena pouze na zpěv a zpěv v chrámech. V době osvícenství však byla nepovinným předmětem a neměla tedy tak ani svůj plán. Učitelům jako pomůcka sloužila kniha Methodenbuch. Ta obsahovala 13 písní. V roce 1805 bylo vydáno Politické zřízení německých škol a školství patřilo pod římskokatolickou církev. Všichni se účastnili mší, a proto se rozvíjela i hudební výchova. O 6 let později byla založena Pražská konzervatoř.⁴¹

³⁹ Rámcový vzdělávací program pro základní vzdělávání. [online]. Praha: MŠMT, 2013. 142 s. [cit. 2022-04-05]. Dostupné z WWW:<http://www.nuv.cz/file/433_1_1/> str. 82

⁴⁰ KOTEN, Tomáš. *Škola? V pohodě!: metody, hry a formy práce pro realizaci učiva, pro dosažení očekávaných výstupů a rozvoj klíčových kompetencí*. Most: Hněvín, 2006 str. 221

⁴¹ CzWiki > Hudební výchova. CzWiki - Hlavní strana [online]. Dostupné z: https://czwiki.cz/Lexikon/Hudebn%C3%AD_v%C3%BDchova

Národní obrození

Mezi nejvýznamnější osobnosti je zařazován J. J. Ryba. Ten vydal Kancionálek pro českou školní mládež. Tento Kancionálek se stal školním zpěvníkem. Později se dalším zpěvníkům věnovali např. J. K. Chmelenský a F. Škroup.⁴² V době národní obrození vyšla také první česká metodika Navedení ke zpěvu, kde je řečeno, že každé vyučování má vycházet z názornosti, má být přirozené a stavět se na základech.⁴³

19. století a začátek 20. století

Hudební výchova se stala v roce 1869 povinným předmětem. Stále nebyly dané jasné osnovy, ale jen časová dotace 1 hodina týdně. První osnovy byly zveřejněny v roce 1883 a zůstaly až do roku 1915. Tehdejší učitel musel doložit absolvování maturitní zkoušky ze zpěvu.⁴⁴

Období 1918 – 1945

V tomto období byl velký nedostatek kvalitních pedagogů. Dalším problémem byla zastaralá výuka a nízká dotace hodin. Proti tomuto se snažila Československá jednota hudebních stavů najít řešení. V roce 1936 se konal první mezinárodní hudebně vzdělávací kongres. Veškeré snahy o zkvalitňování však díky okupaci a v důsledku zavření vysokých škol byly zmařeny. V období mezi léty 1918-1945 však znamenitě stoupl zájem o české písně.⁴⁵

⁴² CzWiki > Hudební výchova. CzWiki - Hlavní strana [online]. Dostupné z: https://czwiki.cz/Lexikon/Hudebn%C3%AD_v%C3%BDchova

⁴³ GREGOR, Vladimír a Tibor SEDLICKÝ. Dějiny hudební výchovy v českých zemích a na Slovensku. 2. dopl. vyd. Praha: Supraphon, 1990. Comenium musicum (Supraphon) str. 30

⁴⁴ CzWiki > Hudební výchova. CzWiki - Hlavní strana [online]. Dostupné z: https://czwiki.cz/Lexikon/Hudebn%C3%AD_v%C3%BDchova

⁴⁵ tamtéž

Předmět hudební výchova se v roce 1940 stala povinnou i na středních školách, a to ve 3. a 4. třídě střední školy po 2 hodinách týdně. V Čechách a na Moravě byla po 1 hodině týdně. Cílem bylo poučit o světových skladatelích a jejich dílech.⁴⁶

Hudební výchova a poválečná situace

V roce 1945 byly vydány přechodné vyučovací osnovy. První poválečným prohlášením byl sjezd pedagogů v Litomyšli. Z tohoto setkání vyšly tyto body:

- 1. zřídit vysoké hudební školy v Praze a v Brně*
- 2. zestátnit městské a spolkové hudební školy*
- 3. umístit vzdělávání profesorů hudební výchovy na zvláštních odděleních vysokých hudebních škol*
- 4. zavést hudební výchovu po 2 hodinách do všech typů škol⁴⁷*

I v této situaci byl nedostatečný počet pedagogů, ale i pomůcek pro výuku. Chyběly metodiky, učebnice, metodiky k poslechu hudby. Až v roce 1951 byly vydány učebnice pro 3. – 5. postupný ročník. Chyběly i zpěvníky a proto v téhle době mělo velký význam rádio, kde se pravidelně vysílaly méně známé písně.

Postavení hudební výchovy po roce 1953 a její další vyhlídky

V tomto období probíhal rozvoj souborů lidové tvořivosti mládeže, soutěží a produkcí v mimoškolní činnosti žáků. Mezníkem pro hudební výchovu je rok 1953. Právě odtud pochází povinná hudební výchova. Velký rozvoj vedl k tomu, aby ministerstvo tvrdilo, že stačí pouze mimoškolní podíl hudební výchovy ve vývoji. I přes nedostatek pedagogů byl předmět hudební výchova na několika vysokých školách přerušen. V 60. letech však

⁴⁶ GREGOR, Vláimír a Tibor SEDLICKÝ. Dějiny hudební výchovy v českých zemích a na Slovensku. 2. dopl. vyd. Praha: Supraphon, 1990. Comenium musicum (Supraphon) str. 43 -44

⁴⁷ tamtéž str. 47 - 48

docházelo k otevírání institutů a hudebních kabinetů, kde docházelo k dalšímu vzdělávání učitelů. Zde také vznikají Gramofonové závody a rozvoj učebnic a zpěvníků.

Hudební výchova v 70. letech

Již v 70. letech byla hudební výchova chápána jako něco, co pomáhá realizovat a utvářet jedince. Součástí hodin byla tehdy hry, zpěv, improvizace a doprovázení hudebním nástrojem. Objevuje se zde sbor a hra na nástroj. Hudební výchova však byla stále vyučována pouze do 7. třídy. Vznikaly Lidové školy umění. Od 70. let se kladl důraz na zkvalitnění výuky na fakultách a dbalo se na didaktiku.⁴⁸

⁴⁸ CzWiki > Hudební výchova. CzWiki - Hlavní strana [online]. Dostupné z: https://czwiki.cz/Lexikon/Hudebn%C3%AD_v%C3%BDchova

3 AUTORSKÝ PROJEKT – RICHARD MIKULÁŠ HRABĚ COUDENHOVE - KALERGI

Nejtěžším úkolem byl výběr námětu pro projekt. V rámci svého volného času vypomáhám ve městě Poběžovice s různými akcemi a projekty na záchranu Hradu a zámku Poběžovice. V letošním roce se datuje 50 let od smrti spoluzakladatele Panevropské unie, Richarda Mikuláše hraběte Coudenhove – Kalergiho. Na Základní škole Poběžovice se konal jednodenní projektový den, kdy celá škola byla rozdělena do několika skupin. Tento den mě velmi motivoval a vnuknul nápad pro projekt do této diplomové práce. Projekt byl primárně zpracován pro žáky 1. stupně, jenž byli doplněni i žáky z druhého stupně.

V roce 1864 zakoupil rod Coudenhove – Kalergi panství Poběžovice (František Karel a Marie von Kalergi). K panství patřila Pivoň, dvory Mutěnin, Bílovice a Hora svatého Jiří. Tento rod byl poměrně bohatý a vzdělaný. Vznikla zde první Coudenhovská knihovna. František a Marie měli 5 dětí a z toho se 2 narodily v Poběžovicích. Panství zdědil nejstarší syn Heinrich hrabě Coudenhove – Kalergi (diplomat, poručík). Hrabě si přivedl do Poběžovic manželku Mitsu Aoyama, se kterou se seznámil a oženil v Tokiu. Měli spolu 7 dětí a nejnámější je Richard. Richard je zakladatelem Panevropské unie. Po smrti hraběte se o matku Mitsu starala svobodná dcera Olga. Rodinná hrobka se nachází na poběžovickém hřbitově.⁴⁹

Richard se narodil jako druhorozený syn v japonském městě – Tokiu. Dětství prožíval v Japonsku a později se přestěhovali do Poběžovic. Po prostudování Richardova životopisu mne zaujal fakt, že si s rodinou doma často zpívali a sám hrál na několik nástrojů. Odtud myšlenka projektu – porovnání japonské a české hudby.

Projekt jsem realizovala tedy na Základní škole Poběžovice, kde pracuji 3. rokem.

⁴⁹ Poběžovice-Zámek Nový Ronšperk, vydalo Občanské sdružení Dobrohost – Poběžovice, Město Poběžovice a MKIS Poběžovice, 2016

3.1 PŘÍPRAVA PROJEKTU

Popis projektu jsem rozdělila na 4 základní fáze, které se v projektové výuce dodržují.

Pro to, abych mohla začít samotný projekt plánovat, bylo nezbytné si prostudovat několik publikací. Pro informace o japonské hudbě jsem využívala převážně internetové zdroje, které jsem využila i jako informační zdroje pro žáky. O životě rodu Coudenhove – Kalergi jsem čerpala v informačních brožurách, z průvodcovských textů k Hradu a zámku Poběžovice a také od historiků z obce.

3.2 CÍLE PROJEKTU

Jako cíle jsem stanovila následující:

- žák porovná a zapíše základní znaky japonské a české hudby
- žák porovná a zapíše rozdíly české a japonské hymny
- žák vyhledá informace o tradičních japonských hudebních nástrojích a vypracuje plakát
- žák zazpívá část japonské lidové písničky a doprovodí ji na hudební nástroje
- žák se zapojí do poslechu meditace a meditačního textu

3.2.1 POMŮCKY A POTŘEBNÝ MATERIÁL

Pomůcky: velkoformátový papír, fixy, pastelky, lepidla, nůžky, obrázky japonských hudebních nástrojů, podložky na cvičení, interaktivní tabuli, čtvrtky A3, tablety, životopis R. Coudenhove – Kalergiho, text japonské písně, japonské omalovánky (pro rychlejší děti), text pověsti o Poběžovicích

3.3 REALIZACE PROJEKTU

Během projektového dne žáci základní školy byli rozděleni náhodně do 12 pracovních týmů. Skupiny byly namíchané napříč ročníky. V mé hudební skupině se tedy sešlo následující složení:

2 žákyně 1. třídy, 1 žákyně 2. třídy, 2 žákyně 3. třídy, 2 žákyně 4. třídy, 3 žákyně 5. třídy, 3 žáci 6. třídy, 2 žákyně 7. třídy, 2 žáci 8. třídy.

Ráno v 8 hodin jsme se sešli v mé kmenové třídě a proběhla kontrola docházky a naše první společná aktivita.

Rytmická seznamovací hra

Žáci se posadí do kruhu a učitel začíná jako první. Rytmicky pleská do nohou a říká:

Já jsem Andrea, ty jsi?

Učitel ukáže na náhodné dítě, které zopakuje stejnou frázi a řekne své jméno.

Hrajeme tak dlouho, dokud se neprostřídají všechny děti.

Poběžovická pověst (motivace)

Po rytmické seznamovací hře následovalo motivační čtení poběžovické pověsti (viz. příloha č. 1).

Otázky k přečtenému textu:

O kom se v pověsti vyprávělo?

Co můžeme říci o hraběti Jindřichovi?

Myslíte si, že byl Jindřich vášnivý cestovatel?

Po poslední otázce jsem dětem vyprávěla, jak se hrabě Jindřich seznámil se svou manželkou – Mitsuko Aoyama Kalergi. Byl to velvyslanec, který byl vyslán na pracovní cestu do Japonska, kde jeho kůň klopýtl a tehdy ho zachránila před rodinným krámkem právě

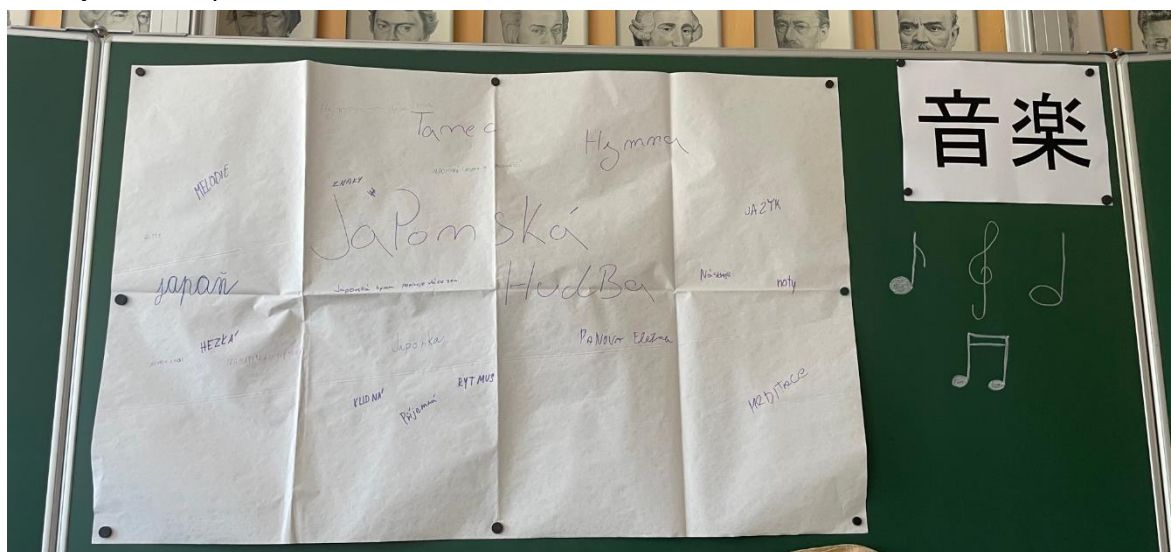
Mitsuko. V Japonsku spolu měli 2 syny a později dalších 5 dětí. Druhorozeným synem byl právě Richard, který své dětství strávil v Japonsku.

Na tabuli jsem vytiskla a zakryla japonské znaky pro slovo „ hudba“. Děti jsem vyzvala k tomu, aby se zamysleli nad tím, co tyto dva znaky znamenají. Zaznívalo několik návrhů např. japonské jídlo, sushi, ryba, rýže aj. S dětmi jsem si zahrála tradiční hru – šibenici. Vyšlo nám slovo „hudba“. Znaky jeden s žáků vysvětlil následovně: levý znak je reprobedna a pravý znak připomíná mikrofon.

Poté si každý žák vzal bílý papír a snažil se zakódovat jednoduché slovo do znaku. Děti byly vynalézavé a mezi znaky se objevil „zakódovaný“ pes, auto, škola, učebnice, mobil a svačina.

Brainstorming

Na tabuli jsem dětem připevnila velký formát papíru, na který jsme společně doprostřed napsali slovní spojení „japonská hudba“. V rámci této aktivity jsme si vysvětlili, že žádný nápad není špatný a všechny zapíšeme. Ze začátku byly děti stydlivé a bály se vyjádřit svůj nápad, ale postupně se plocha začínala plnit. Žáci, kteří se báli zapsat svoji myšlenku, zapisovali menším písmem. Zaznamenali např.: meditace, rytmus, tanec, jazyk, flétna aj. Ve třídě nejprve vládlo absolutní ticho a později mezi sebou děti začaly debatovat a navzájem se inspirovat.

Obrázek 1 Brainstorming (vlastní foto)

Poslech hymny

Připomněli jsme si, jak se máme chovat, pokud posloucháme hymnu a vyposlechli jsme si nejprve naši českou hymnu a hned poté jsme si poslechli japonskou hymnu s českými titulky. Následovala řízená diskuze o tom, jaký je mezi nimi rozdíl. Základní velké rozdíly jsme zapsali i na plakát (např. japonská hymna nepopisuje vzhled země, je spíše pro vícehlas, je pozvolnější). Na závěr této aktivity jsme hlasovali, která hymna se nám líbí více a většina hlasovala pro naši českou hymnu. Bylo zajímavé pozorovat, jak děti přemýšlí úplně o jiných vlastnostech, než dospělí.

Meditace

Společně jsme přemýšleli, jestli v Poběžovicích nalezneme nějaké pozůstatky pobytu Japonky a její rodiny tady u nás. Mezi nejčastěji zmiňovanými nápady byl obraz Japonky v okně zámku a japonská kamenná zahrada.

Zen zahrada se nachází v zámeckém parku. Vznikla v roce 2015 jako vzpomínka na pobyt Japonky Micu a její rodiny. Zahradu budovali japonští architekti ve spolupráci s občany města. Kameny mají symbolizovat rodinu a 2 kameny nejbliže u sebe znázorňují Micu a Heinricha. Turisté zde mohou přijít čerpat pozitivní energii.⁵⁰

Na základě těchto informací jsme se pustili do krátké řízené meditace. Každý žák si vzal podložku na cvičení a našel si ve třídě místo jen sám pro sebe. Spustila jsem meditační hudbu dostupnou z YouTube.⁵¹ Za poslechu meditační hudby si našly děti pohodlnou polohu a zaposlouchaly se do uklidňující melodie japonské relaxační hudby. Občas jsem klidným hlasem na děti promluvila (např. uvědom si své dýchání, nad ničím nepřemýšlej a nech volně plynout své myšlenky). Během této meditace se zklidnil i ten nejvíce vyrušující jedinec ze skupiny. Ně kterým dětem se nechtělo ani ukončovat meditaci a proto jsem je nechala ještě pár minut odpočívat na podložce.

⁵⁰ Informační brožura dostupná v MKIS Poběžovice

⁵¹ Relaxing With Japanese Bamboo Flute, Guzheng, Erhu/ Musical Instrument Collection, In: Youtube [online]. 19.10.2021 [cit.2022-05-29]. Dostupné z: <https://www.youtube.com/watch?v=MzgMBtrFc4>

Po meditaci jsme si společně sedli na podložky a poslouchali jsme meditační hudbu. Vyzvala jsem žáky k tomu, aby zavřeli oči a představili si jakékoliv místo na světě, kde by se právě chtěli nacházet a ptala jsem se jich, co si právě představují, že na tomto místě dělají.

Několikrát zazněla odpověď, kde se žáci nachází u moře, či na jiném místě na dovolené o prázdninách.

Japonská lidová písnička

Každému žákovi byl předložen text písně (viz. Příloha č. 2). Pomalu jsme si přečetli text japonské lidové písně, kterou děti zpívají již v tamějších mateřských školách. Tato píseň je známa i v České republice a to pod názvem – Ej lúčka lúčka široká. Nejen v České republice, ale poslechnout si ji můžeme například i v angličtině. Na české verzi písně jsme se nejprve naučili rytmus, metodou imitační. Vytleskávali jsme rytmus písně, poté jsme přidali slova. Po zvládnutí rytmické stránky písně jsme se postavili do kruhu a pochodovali jsme v tempu a já jsem nahlas a zřetelně přeříkávala slova japonské verze. Po 2 kolech se začali přidávat i žáci a společně jsme v rytmu opakovali text.

Následovalo zhudebnění slov. Přešla jsem pouze melodii písně a s 2. přehrávkou jsem dětem předzpívala společně s textem. Při nácviu jsem postupovala po krátkých úsecích a několikrát jsme je zopakovali a postupně přidávali další části.

Píseň jsme si zazpívali hned několikrát, protože děti nadchla a braly ji jako výzvu a jazykolam. Na závěr jsme si píseň pustili od české skupiny Hradišťan, kde zaznívá jak japonština, tak i náš mateřský jazyk – čeština.⁵² Vybraným dětem byly rozdány hudební nástroje (rytmická vajíčka, špunty, trianql, malý bubínek) a doprovázeli tuto hudební nahrávku vždy na těžkou dobu.

Poslední aktivitou k této písničce byl možný český překlad. Žáci měli za úkol pomocí překladače přeložit první sloku písně do českého jazyka a porovnat českou a japonskou verzi. Žáci zjistili, že se texty sobě vůbec nepodobají, pouze zelenou barvou v textu.

⁵²Hradišťan - O makiba wa midori + Ej lúčka, In: Youtube [online]. 29.10.2021 [cit.2022-05-30]. Dostupné z: <https://www.youtube.com/watch?v=eaiC2gtxBZM>

Japonské hudební nástroje

O hudebních nástrojích žáci přemýšleli již v aktivitě brainstormingu. Na jaké hudební nástroje v Japonsku hrají? Na který nástroj mohl hrát Richard? Hrál na český či japonský hudební nástroj?

Tato část projektu byla stěžejní. Cílem bylo vytvořit plakát, který bude následně vystaven v rámci srpnové akce Zámecké slavnosti. Plakát měl návštěvníky informovat o tom, jak nástroj vypadá, jak se na něj hraje, případně obohatit nějakou další zajímavostí.

Dětem jsem zadala úkol, aby se rozdělily do pracovních skupinek, ve kterých budou plnit tento úkol. Rozdělily se do 3 skupinek po 4 – 5 dětech. Ve skupině byly rozděleny následující funkce: zapisovatel, malíř, vyhledavač informací, komunikátor. Každá skupina byla vybavena tabletem, čtvrtkou A3 a směle se pustila do práce. Skupiny se mezi sebou musely zpočátku domlouvat na tom, jaký hudební nástroj budou zpracovávat. Žáci tedy vyhledali typické japonské hudební nástroje, jejichž názvy jsme zapsali na tabuli a každá skupina se zhostila jednoho z nich. Byly vybrány tyto: šamisen, taiko a koto. Už jen samotné názvy zněly lákavě a zajímavě. První úkol byl najít obrázek, který nám přiblíží to, jak nástroj vypadá. V každé skupince byl alespoň jeden ze starších žáků, který již zvládá vytisknout obrázek, který tak mohl být použit na vypracování projektu.

Obrázek 2 Práce jednotlivých skupin (vlastní foto)

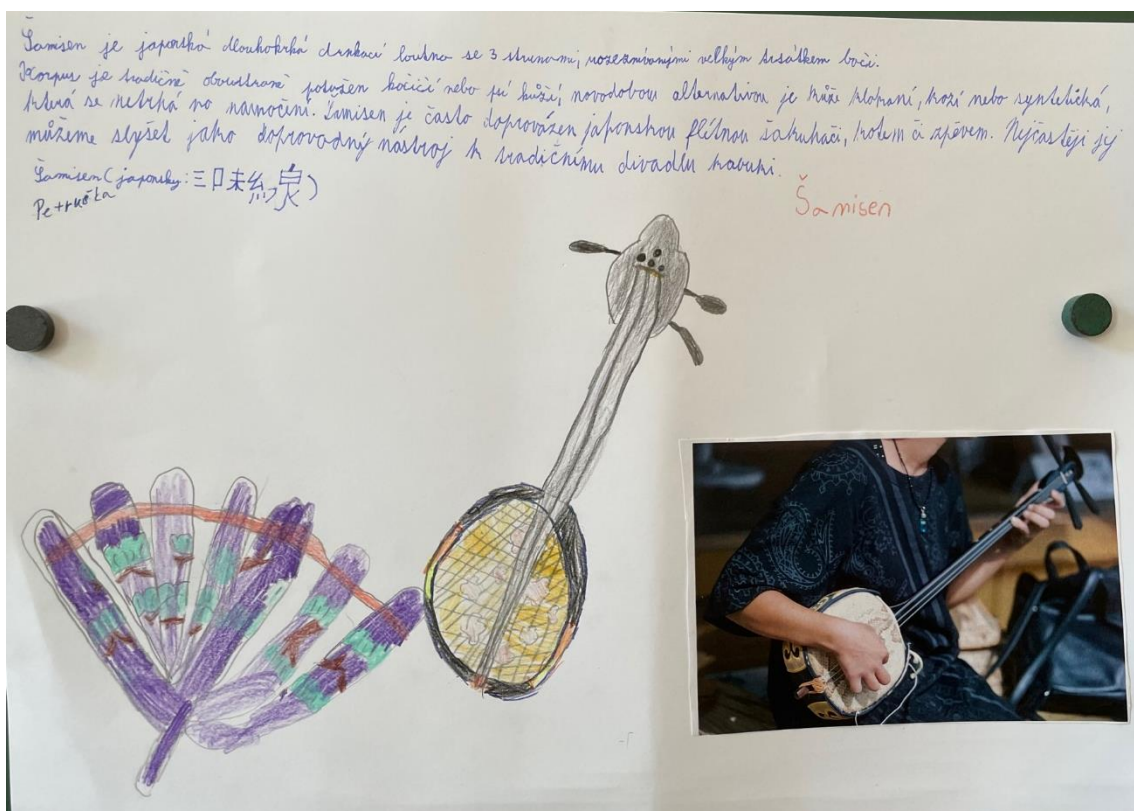

Obrázek 3 Práce jednotlivých skupin(vlastní foto)

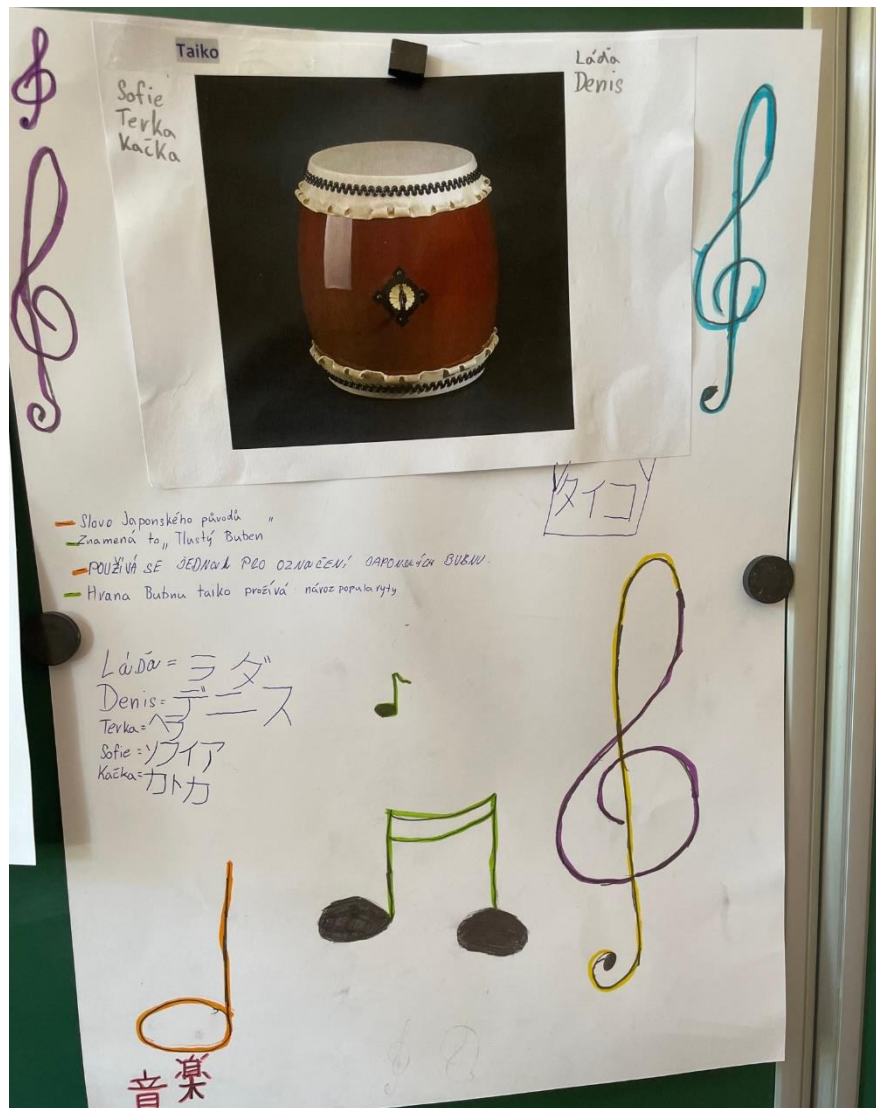

Obrázek 4 Práce jednotlivých skupin(vlastní foto)

V některých skupinkách byl problém najít nějaké informace o vybraném hudebním nástroji a v této chvíli jsem byla dětem nejvíce nápomocná. Společně jsme pročítali různé články, hledali v encyklopediích hudebních nástrojů a zhlédli jsme i nejednu videoukázku, kde byl nástroj představen. Ve skupinách se hojně diskutovalo a tvořilo. Výsledkem jsou 3 plakáty s informacemi o jednotlivých nástrojích, na kterých jsou vybrány základní informace a dle fantazie dotvořeny malbou, kresbou, japonskými znaky a překlady vlastních jmen.

Obrázek 5 Šamisen (vlastní foto)

Obrázek 6 Taiko (vlastní foto)

Obrázek 7 Koto (vlastní foto)

Prezentace jednotlivých skupinových prací

Na závěr tvorby plakátu každá skupina představila ostatním svůj hudební nástroj. Nejprve měli za úkol pantomimicky předvést, jak se na něj hraje a poté následovala prezentace informací. Každá ze skupin se toho zhostila velmi dobře a zaznělo hned několik zajímavých informací a dokonce i porovnání s nástrojovým zástupcem běžně u nás známým. Zpestřením byla vždy videoukázka, jak se na nástroj hraje a jak zní. Na všech plakátech se objevují japonské znaky, k jejichž překladu napomohl online překladač.

Vycházka a luštění křížovky

V den projektového dne nám počasí přálo a my jsme se tak mohli vydat na plnění posledního plánovaného úkolu. Nejdříve jsme navštívili Městské kulturní a informační centrum, kde jsme si vyslechli krátké povídání o historii zámku a několik zajímavých informací o rodině – Coudenhove Kalergi. Poté jsem žákům rozdala pracovní list s křížovkou (viz. Příloha č. 4) a rozdělila do dvojic. Vždy starší žák pracoval s mladším. Veškeré odpovědi na otázky děti vyčetly z 8 informačních tabulí, které se nacházejí v areálu v okolí zámku. V tajence vyšlo slovo „PANEVROPA“. Tedy název díla Richarda Mikuláše Coudenhove Kalergiho.

Obrázek 8 Luštění křížovky v okolí zámku (vlastní foto)

3.4 HODNOCENÍ PROJEKTU

Čtvrtou, a tedy poslední částí projektového vyučování, je právě hodnocení. Na závěr celodopolední práce jsme se usadili do kroužku v okolí ZEN zahrady míru a začali jsme s reflexí projektu. Mluvil pouze ten, kdo měl v ruce kamínek.

Jak se nám práce líbila?

Většina žáků svoji práci hodnotila kladně. Našli se ale i tací, kteří se k hodnocení nechtěli nijak vyjadřovat, především starší žáci. Do práce se však zapojovali všichni a spolupráce mezi ročníky byla velmi dobrá. Největší radost z celé práce měli žáci z 1. – 4. tříd. Pro ně to byla jedinečná možnost spolupracovat s někým jiným, než s vrstevníky.

Co se nám nelíbilo?

Větší problémy nastávaly u žáků vyšších ročníků, kteří nepracovali s velkým zaujetím a naopak ostatní rušili, ale autorský projekt byl primárně určen žákům z 1. stupně. Žákům se nelíbilo časové vymezení na práci a pro příště by volili delší čas na aktivity.

Co bychom pro příště chtěli změnit?

Nápadů na vylepšení dne měli žáci hned několik. Například vyrobit si jeden z hudebních nástrojů. Zazněl i nápad, aby příště skupiny nebyly namíchané, ale aby se vše odehrávalo ve vlastní třídě. U této otázky bylo také řečeno několik dalších nápadů na projekty např.: projekt o historii Poběžovic, projekt o nejoblíbenějších zpěvácích a zpěvačkách, porovnávání historických fotografií s dnešní podobou.

Jak hodnotíme celkový projekt?

„Bylo fajn si vyzkoušet i něco nového a poznat hudbu na druhé straně světa.“ takto odpověděla žákyně 3. třídy.

Co bylo nejtěžší?

Nejtěžším momentem byl nácvik japonské lidové písně a vyhledávání informací k jednotlivým hudebním nástrojům.

3.5 ZHODNOCENÍ JEDNOTLIVÝCH AKTIVIT

Mezi méně důležitou, ale přesto pro mě velmi podstatnou podkapitolu jsem zařadila sebereflexi. Sebereflexí se dostáváme do okamžiku, kdy přemýšlíme o své provedené práci a posouváme se tak dál. Vždy je něco, co bychom mohli příště udělat úplně jinak a posouvat se tak neustále vpřed. Proto jsem podrobněji rozepsala aktivity a hodnotím nejen to zdařilé, ale zabývám se zde i tím, co příště udělat jinak a jak předcházet některým nepříjemným chvílím.

Celkově hodnotím projekt jako zdařilý. Odměnou po náročném dopoledni byly nadšené tváře dětí.

Rytmická seznamovací hra

Tato aktivita byla zařazena velmi dobře. I přesto, že jsme malá škola, tak všechny žáky je téměř nemožné poznat. Pro příště bych zvolila ještě alespoň jednu seznamovací aktivitu, kde by se o sobě mohli žáci dozvědět více.

Pověst

Příběh týkající se Poběžovic jsem zvolila záměrně proto, abych žáky vtáhla do doby, kdy Richard žil. Text byl poměrně krátký a žáci s napětím očekávali, jaký bude závěr pověsti. Dokonce si jeden z žáků vzpomněl, že zná další pověst o Poběžovicích – Žabí mužiček a v krátkosti nám ji převyprávěl.

Brainstorming

Bouří mozku jsem u žáků vyvolala stav, kdy museli přemýšlet nad něčím, s čím nemají žádnou větší zkušenost. Podněcovala jsem je tak, aby o tématu přemýšleli z různých úhlů

a nebáli se vyjádřit svůj nápad. Ze začátku této aktivity jsem musela žákům hodně napovídat.

Poslech hymny

V době příprav projektu bylo i pro mne těžké nalézt jednotlivé rozdíly mezi hymnami. Sama jsem si hymnu musela několikrát pustit a vnímat tak jejich jednotlivé části. Žáci na porovnávání přistupovali z rozdílných úhlů oproti mně. Nezaobírali se detaily, ale velkými celky.

Meditace

Meditací při poslechu japonské hudby jsem docílila absolutního ticha ve třídě. Překvapilo mne, že i starší žáci se dokázali zklidnit a vnímat hudbu. Myslím si, že nám všem prospěla chvilka oddychu a nepřemýšlení nad ničím.

Japonská lidová píseň

Při přípravě projektu bylo těžkým úkolem nalézt jednoduchou japonskou písničku a písničku takovou, která zaujme děti. Výběr písně byl nakonec správný, protože jsme si ji mohli zazpívat nejen v japonštině, ale i v našem rodném jazyce. Zpočátku se děti styděly zpívat, ale později z nich stud opadl a s chutí se pustily do zpěvu i japonských slov. Odměnou pro ně byla hra na hudební nástroje, protože někteří se ke hře v některých třídách nedostanou tak často. Melodie skladby nás doprovázela celé dopoledne, když si ji někdo pobroukával.

Japonské hudební nástroje a jejich prezentace

Tato část byla nejzajímavější a nejdůležitější. Většina skupin pracovala se zaujetím. Žáci chtěli získat a předat co nejvíce informací o daném hudebním nástroji. Zpočátku pro ně bylo těžké se domluvit, jak na společném projektu budou spolupracovat a jak vytvořit plakát, který bude reprezentovat na akci. Překvapila mne jedna ze skupin starších dětí, kteří

pracovali bez jakékoliv pomoci, a nakonec vznikl moc hezký výtvar. V některých skupinách bylo třeba práci drobně upřesnit či umravňovat chování. Naopak mne mile překvapila spolupráce v jiné skupině, kde byly žákyně prvních tříd a starší žákyně je vedly v práci a napomáhaly.

Vhodně zde byly zvoleny role pro účastníky. Každý se svého úkolu zhostil, jak mohl a v jedné skupině dokonce došlo k výměně role, aby se mohli prostřídat v různých činnostech.

Při prezentaci si někteří svědomitě připravili text a předali tak ostatním spoustu informací, jiní zase odříkali základní informace a nijak je nerozvíjeli. Během prezentace měl hlavní slovo mluvčí skupiny a ostatní ho doplňovali.

Pro příště by bylo vhodné zvážit přípravu prezentace v počítači, kde by se mohli zapojit především starší žáci. Skupinka starších žáků měla práci brzy hotovou. Příště je třeba se zaměřit i na doplňkové aktivity pro tuto situaci.

Vycházka a luštění křížovky

Spolupráce s Městským kulturním a informačním střediskem Poběžovice probíhá již několik let. Po předchozí domluvě jsme je navštívili a někteří z žáků dokonce prvně. Zaměstnankyně žákům představila jednotlivé informační materiály a krátce, ale poutavě, představila historii našeho města a zjišťovala od žáků, co se za celý den dozvěděli.

Rozdělením do dvojic jsem chtěla docílit spolupráce mezi mladšími a staršími žáky. Zde byla spolupráce velmi zdařilá a všem se podařila vyluštit tajenka.

3.5.1 ZÁVĚREČNÉ HODNOCENÍ PROJEKTU OD PLÁNOVÁNÍ PO JEHO REALIZACI

Projektové dny byly již dříve zařazovány do výuky na Základní škole v Poběžovicích. Dlouhá léta však byly opomíjeny a v letošním roce byla tato možnost znovu využita ve spolupráci s komisí pro Hrad a zámek Poběžovice. Byla jsem zapojena do plánování projektových skupin.

Projektové vyučování je velmi náročné na přípravu a na organizaci. Rozmanitost účastníků napříč ročníky je taktéž náročná při promýšlení obsahu. Projekt byl primárně určen na 1.

stupeň, kde vyučuji, ale skupiny byly doplněny o žáky i z druhého stupně. Žáci se v poslední době nebyli zvyklí stýkat s ostatními, kvůli různým hygienickým opatřením. V tento den měli tedy po dlouhé odmlce možnost se setkat v pracovní skupině, kde byly zastoupeny všechny ročníky, kromě 9. třídy. Při příštím projektovém vyučování bych raději volila projekt v rámci třídy, nebo výběrem žáků, kteří by o dané téma měli opravdu zájem. Určitě by toto rozdělení napomohlo i ostatním pedagogům a pro všechny by tak bylo snazší znovu obnovit tradici projektových dnů. Stalo se tak nejen v mé skupině, že žáci o téma neměli vůbec zájem a bylo nelehké je motivovat do práce a zaujmout vybranými aktivitami. Možným řešením by bylo i členění na projekt pro 1. stupeň a zvláště pak pro 2. stupeň.

Rozsah projektu bych určitě rozvrhla do více dní, ale bohužel na to není v rámci časové dotace prostor. Díky častým karanténám v podzimním období nejenom dětí, ale i žáků byl vyhrazený pouze jeden den.

Cíle, které jsem zvolila před samotnou realizací projektu, byly splněny, a proto projekt považuji za zdařilý.

ZÁVĚR

Diplomová práce shrnuje poznatky a informace s využíváním projektového vyučování v předmětu hudební výchova a její možné integrace do projektového dne v rámci celoškolního projektového dne.

Pro tvorbu autorského projektu jsem prostudovala odbornou literaturu, ze které vychází první 2 kapitoly, které se věnují historii a vzniku projektového vyučování. Jsou zde shrnuty různá typologie pro projektové vyučování, podle různých hledisek. Také je zde popsán historický vývoj hudební výchovy, jako vyučovacímu předmětu.

Hlavní myšlenkou této práce bylo využití všech poznatků z prvních 2 kapitol pro tvorbu autorského projektu, který byl realizován od 1. do 8. třídy na Základní škole v Poběžovicích.

Autorský projekt splnil hlavní znaky projektu:

- vyučování by mělo mít návaznost na reálný život
- v rámci projektu bylo uskutečněno mezipředmětové propojení
- výsledkem projektu byl hmatatelný výrobek, který bude vystaven a použit k dalšímu účelu
- žáci ve skupině plnili jednotlivé role, spolupracovali
- žáci samostatně vyhledávali informace a využívali při tom poznatky z mediální výchovy
- v rámci projektového vyučování bylo spolupracování s jinou než školní institucí
- byly využívány netradiční metody a aktivity
- aktivity byly s žáky reflektovány
- žáci pracovali samostatně, ale i skupinově a museli mezi sebou kooperovat
- žáci byli vedeni k samostatnosti, odpovědnosti, k rozvíjení komunikačních schopností, ke vzájemnému respektování se
- žáci rozvíjeli tvořivost, aktivitu a fantazii

Mezi nejvíce vydařené aktivity bych zařadila poslech meditační hudby, nácvik japonské lidové písně a vypracovávání plakátu k hudebním nástrojům. U poslední aktivity měli možnost žáci vyjádřit svoji nápaditost.

V rámci tvoření autorského projektu jsem měla možnost vyzkoušet si tak svůj první projekt a získat tak spoustu nových zkušeností, možností a poznatků, jak žákům předkládat nové učivo.

Věřím, že v novém školním roce naplánuji další projekt a naplno využiji poznatky získané při psaní této diplomové práce a také zkušenosti z realizace projektu.

RESUMÉ

Diplomová práce se zabývá tématem projektové výuky a jejím využitím na Základní škole v Poběžovicích. Projektová výuka byla zaměřena na hudební výchovu. Cílem práce bylo zrealizovat autorský projekt a v něm využít poznatky z teoretické části.

V 1. části je vysvětlena základní problematika projektového vyučování. Je zde popsán historický vývoj a různé pohledy na projekt.

Druhá část shrnuje vývoj hudební výchovy jako vyučovacího předmětu a jsou zde zaznamenány základní myšlenky v pojetí.

Poslední část je věnována autorskému projektu – Richard Mikuláš hrabě Coudenhove – Kalergi. Cílem autorského projektu bylo vyhotovení plakátu s japonskými hudebními nástroji a seznámení se s japonskou hudbou.

V rámci projektu probíhala průběžná evaluace a hodnocení. Cíle, které byly zvoleny před realizací, byly splněny a zároveň byly splněny i hlavní znaky projektového vyučování.

RESUMÉ

The diploma thesis deals with the topic of project teaching and its use at the Primary School in Poběžovice. Project teaching was focused on music education. The aim of the work was to realize the author's project and use the knowledge from the theoretical part.

The first part explains the basic issues of project teaching. It describes the historical development and various views of the project.

The second part summarizes the development of music education as a subject and there are recorded basic ideas in the concept.

The last part is devoted to the author's project - Richard Mikuláš, Count Coudenhove - Kalergi. The aim of the author's project was to make a poster with Japanese musical instruments and get acquainted with Japanese music.

The project involved ongoing evaluation and evaluation. The goals that were chosen before the implementation were met and at the same time the main features of project teaching were met.

SEZNAM LITERATURY

COUFALOVÁ, Jana. *Projektové vyučování pro první stupeň základní školy: náměty pro učitele*. Praha: Fortuna, 2006.

DVOŘÁKOVÁ, Markéta. *Projektové vyučování v české škole: vývoj, inspirace, současné problémy*. Praha: Karolinum, 2009.

GREGOR, Vladimír a Tibor SEDLICKÝ. *Dějiny hudební výchovy v českých zemích a na Slovensku*. 2. dopl. vyd. Praha: Supraphon, 1990. Comenium musicum (Supraphon)

JENČKOVÁ, Eva. *Hudba a pohyb ve škole*. Hradec Králové: Orlice, 2002.

KRATOCHVÍLOVÁ, Jana. *Teorie a praxe projektové výuky*. 2. vydání. Brno: Masarykova univerzita, 2016.

KINDLMANNOVÁ, Jana, ed. *Cesta za žákovskými projekty: metodická příručka projektové výuky a zážitkové pedagogiky Prázdninové školy Lipnice*. Praha: Prázdninová škola Lipnice, 2013.

KOTEN, Tomáš. *Škola? V pohodě!: metody, hry a formy práce pro realizaci učiva, pro dosažení očekávaných výstupů a rozvoj klíčových kompetencí*. Most: Hněvín, 2006

LIŠKOVÁ, Marie. *Hudební výchova 5 pro 5. ročník základní školy*. 3., upravené vydání. Praha: SPN - pedagogické nakladatelství, akciová společnost, 2018

PECINA, Pavel a Lucie ZORMANOVÁ. *Metody a formy aktivní práce žáků v teorii a praxi*. Brno: Masarykova univerzita, 2009.

PRŮCHA, Jan, Jiří MAREŠ a Eliška WALTEROVÁ. *Pedagogický slovník*. 4. aktualiz. vyd. Praha: Portál, 2003

SITNÁ, Dagmar. *Metody aktivního vyučování: spolupráce žáků ve skupinách*. Vyd. 2. Praha: Portál, 2013.

TOMKOVÁ, Anna, Jitka KAŠOVÁ a Markéta DVOŘÁKOVÁ. *Učíme v projektech*. Praha: Portál, 2009

VALENTA, Josef. *Pohledy: projektová metoda ve škole a za školou*. Praha: IPOS ARTAMA, 1993

Internetové a ostatní zdroje

Aktuálně platný RVP ZV, Národní pedagogický institut České republiky (dříve Národní ústav pro vzdělávání). Národní pedagogický institut České republiky (dříve Národní ústav pro vzdělávání) [online]. Copyright © [cit. 1. 11.2021]. Dostupné z: <http://www.nuv.cz/t/aktualne-platne-zneni-rvp-zv>

Poběžovice-Zámek Nový Ronšperk, vydalo Občanské sdružení Dobrohost – Poběžovice, Město Poběžovice a MKIS Poběžovice, 2016

Volně dostupné brožury – MKIS Poběžovice

CzWiki > Hudební výchova. CzWiki - Hlavní strana [online]. Dostupné z: https://czwiki.cz/Lexikon/Hudebn%C3%AD_v%C3%BDchova

Relaxing With Japanese Bamboo Flute, Guzheng, Erhu/ Musical Instrument Collection, In: Youtube [online]. 19.10.2021 [cit.2022-05-29]. Dostupné z: <https://www.youtube.com/watch?v=MzgMBrtrFc4>

Hradišťan - O makiba wa midori + Ej lúčka, In: Youtube [online]. 29.10.2021 [cit.2022-05-30]. Dostupné z: <https://www.youtube.com/watch?v=eaiC2gtxBZM>

PŘÍLOHY

3.5.2 PŘÍLOHA Č. 1

„Hrabě Jindřich byl nejen muž statné postavy, ale proslul i svojí moudrostí a odvahou. Dříve než se natrvalo usadil na svém rošperském zámku, poznal mnoho zemí a nevěřil proto ničemu, co se přičilo rozumnému vysvětlení. Zámek zařídil co nejpohodlněji, aby se tam jeho rodině líbilo a měl i mnoho služebnictva, které si přivezl ze všech koutů světa. Se všemi jednal nanejvýš vlídně a spravedlivě, jen mu nikdo nesměl chtít vyprávět o zámeckých zjeveních. Občas se takovým příběhům sice rád zasmál, ale většinou se rozzlobil. Ale staří zámečtí služebníci věděli svoje. Stávalo se, že když se všichni večer uložili ke spánku a celý zámek ztichl, začaly se ze zámeckých neobydlených, a proto zamčených pokojů, ozývat rány. Jenže jakmile tam někdo vstoupil, vše zmlklo a nikde nikdo. Občas zase jako by někdo chodil po zámeckých půdách a vzdychal a tiše naříkal tak, až se lustry v komnatách chvěly. Ani ve sklepeních nebyl klid. Sypal se tam bez příčiny odkud si písek, ozývaly se i skřípavé kroky. Také se stávalo, že z oken zámku za bílého dne vyhlížela divná tvář člověka, kterého nikdo z obyvatel města či zámku nikdy předtím nespatriil a kterého nikdo neznal. Když pak panstvo na nějakou dobu odjelo, správce už to nevydržel a pozval na zámek místního faráře, aby svěcenou vodou vykropil i ty nejskrytější zámecké kouty a komnaty. Zdálo se, že tajemná zjevení už dál nebudou rušit svými neviditelnými reji ani služebnictvo ani panstvo, které se na zámek brzy potom vrátilo. Hrabě dál vzorně vychovával za pomoci domácích učitelů své děti a konal bohulibé skutky ve prospěch nejen ronšperských, ale i všech, kteří žili na jeho panství. Jednoho dne ale zavládl na zámku černý prapor a městečkem se rychle šířila smutná zpráva: hrabě Coudenhove – Kalergi náhle zemřel. „Přece jen zvítězili.“ šeptali si staří. Přece na něj vyzráli a žádné svěcení nepomohlo. A kdo? Snad některé ze zjevení, ve která hrabě nechtěl uvěřit a které se mu ukázalo tak nečekaně, že se mu leknutím zastavilo srdce.⁵³

⁵³ ŠPAČKOVÁ, Marie. O zlém Volfu Dobrohostovi a jiné pověsti z kraje od Starého Herštejna po Přimdu. 1. vyd. Domažlice : Chodské nakladatelství, 1994. str. 101

3.5.3 PŘÍLOHA Č. 2

Oomakiba wa midori

oomakiba wa midori
kusa no umi kaze ga fuku yo
oomakiba wa midori
yokushigatta mono da HOI

yuki ga tokete kawa to natte
yama wo kudari tani wo hashiru
no wo yokogiri hatauruoshi
yobikakeru yo watashi ni HOI

ookikeuta no koe
wakoudora ga utau no ga
ookikeuta no koe
haretasora no moto HOI

yuki ga tokete kawa to natte
yama wo kudari tani wo hashiru (HOI HOI)
no wo yokogiri hatauruoshi
yobikakeru yo watashi ni HOI⁵⁴

⁵⁴ Oomakiba wa Midori | Hello! Project Lyrics Wiki | Fandom. [online]. Dostupné z: https://helloprolyrics.fandom.com/wiki/Oomakiba_wa_Midori

3.5.4 PŘÍLOHA Č. 3

Ej Lucka Lucka Zelena

おお牧場はみどり

ポヘミア民謡

$\text{♩} = 208$

The musical score is written for piano and xylophone. It consists of several systems of staves. The piano part is in treble clef, and the xylophone part is in bass clef. The key signature has one sharp (F#), and the time signature is 4/4. The score includes various chords such as C/G, C7, F7, Em7, A7, Dm7, G7, C, C7/E F7, Bb7, Eb7, Db7, Dm7, Dm7/G, and To Coda. Section markers A, B, A', and B' are placed at the beginning of specific sections. The tempo is marked as quarter note = 208. The score concludes with a Coda section.

⁵⁵ Noty dostupné z Ej_Lucka_Lucka_Zelena Sheet music for Piano (Solo) | Muscores.com. Muscores.com | The world's largest free sheet music catalog and community [online]. Dostupné z: <https://muscores.com/user/32834879/scores/5678703>

3.5.5 PŘÍLOHA Č. 4

1.											
2.											
3.											
4.											
5.											
6.											
7.											
8.											
9.											

1. písmeno P

2. Zem, ve které se Richard narodil.

3. Jméno Richardova otce...

4. V polovině 19. století zde pobýval známý český skladatel (jméno)

5. Kdo na zámku sídlil po 2. světové válce?

6. Poběžovice německy

7. Potok, který protéká Poběžovicemi, se jmenuje.....

8. písmeno P

9. Sluha, který sloužil na poběžovickém zámku a je pohřbený na místním hřbitově

SEZNAM OBRÁZKŮ, TABULEK, GRAFŮ A DIAGRAMŮ

Obrázek 1 Brainstorming (vlastní foto).....	31
Obrázek 2 Práce jednotlivých skupin (vlastní foto)	34
Obrázek 3 Práce jednotlivých skupin(vlastní foto)	35
Obrázek 4 Práce jednotlivých skupin(vlastní foto)	35
Obrázek 5 Šamisen (vlastní foto)	36
Obrázek 7 Taiko (vlastní foto).....	37
Obrázek 6 Koto (vlastní foto).....	37
Obrázek 8 Luštění křížovky v okolí zámku (vlastní foto).....	38
